

УДК 332.6(477)(045)

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПЛАТЕЖІВ ЗА КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗПОДІЛУ І ПЕРЕРОЗПОДІЛУ ПРИРОДНОЇ РЕНТИ

Шерстюкова Карина Юріївна, аспірант кафедри економічної теорії, Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського м. Кривий Ріг, e-mail: sherstyukova_karyna@rambler.ru, тел: +380982174290

Scherstyukova Karyna, postgraduate of the Department of Economic Theory, Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhayilo Tugan-Baranovsky, Kryvyi Rih, e-mail: sherstyukova_karyna@rambler.ru, тел: +380982174290

Scherstyukova K. Differentiation of royalties for using of subsoil as a tool for the distribution and redistribution of natural resource rents.

The article studies the rent as an economic category, which takes the form of absolute and differential rent. It is emphasized the significance and role of rental methodology in the improvement of the system of payments for subsoil use, which has excessively fiscal nature. It is substantiated the definition of the basic level of payment for use of subsoil and the need to use the differentiation of payments. It is proved that the rate of payment for use of subsoil is considered as a minimum payment charged from subsoil users irrespectively of the geological features of deposits and their conditions of use. It is noted that the advantages of differentiation of payments in developed countries are not mine- geological and qualitative characteristics that are fundamental in the domestic tax but financial-economic factors. Establishment of the rent and the calculation of rental income should have individual, objective character. It is concluded that the differentiation of payments should be a separate instrument of distribution and redistribution of natural rent and the next step (after installation of the base, scientifically grounded of level) regulating of certain state policy. Fee for use of subsoil as a category of tax on production is not a fiscal tool of extraction of superprofits in subsoil use. Its removal is offered on the basis of the progressive tax profits above a certain level of profitability (normal profit). The rental fee for the use of subsoil may be considered the most important and significant natural resource payment, its share in the structure of fees incoming for special use of natural resources is the highest.

Шерстюкова К. Ю. Диференціація платежів за користування надрами як інструмент розподілу і перерозподілу природної ренти.

У статті досліджено ренту як економічну категорію, яка набуває форми абсолютної і диференціальної ренти. Підкреслено значення і роль рентної методології в удосконаленні системи платежів за користування надрами, яка носить надмірно фіскальний характер. Обґрунтовано визначення базового рівня плати за користування надрами і необхідність застосування диференціації платежів. Доведено, що ставка плати за користування надрами розглядається як мінімальна плата, що стягується з надрокористувачів незалежно від геологічних особливостей родовищ і умов їх експлуатації. Зазначено, що перевагами диференціації платежів розвинених країн виступають не гірничо-геологічні та якісні характеристики, що є основними в вітчизняному оподаткуванні, а фінансово-економічні фактори. Встановлення рентної плати і обчислення рентного доходу має носити індивідуальний, пооб'єктний характер. Зроблено висновок, що диференціація платежів повинна бути окремим інструментом розподілу і перерозподілу природної ренти і наступним етапом (після встановлення базового, науково обґрунтованого рівня) регулювання певної державної політики. Плата за користування надрами як категорія податку на виробництво не є фіскальним інструментом вилучення надприбутків в надрокористуванні. Їх вилучення пропонується на основі прогресивного оподаткування прибутку понад певний рівень рентабельності (нормального прибутку). Рентну плату за користування надрами можна вважати найбільш важливим і значимим природно-ресурсним платежем, його питома вага в структурі надходжень зборів за спеціальне використання природних ресурсів є найвищою.

Шерстюкова К. Ю. Дифференциация платежей за пользование недрами как инструмент распределения и перераспределения природной ренты.

В статье исследована рента как экономическая категория, которая принимает форму абсолютной и дифференциальной ренты. Подчеркнуто значение и роль рентной методологии в совершенствовании системы платежей за пользование недрами, которая носит чрезмерно фискальный характер. Обосновано определение базового уровня платы за пользование недрами и необходимость применения дифференциации платежей. Доказано, что ставка платы за пользование недрами рассматривается как минимальная плата, взимаемая с недропользователей независимо от геологических особенностей месторождений и условий их эксплуатации. Отмечено, что преимуществами дифференциации платежей развитых стран выступают не горно-геологические и качественные характеристики, которые являются основными в отечественном

налогообложении, а финансово-экономические факторы. Установление рентной платы и исчисление рентного дохода должно носить индивидуальный, пообъектный характер. Сделан вывод, что дифференциация платежей должна быть отдельным инструментом распределения и перераспределения природной ренты и следующим этапом (после установки базового, научно обоснованного уровня) регулирования определенной государственной политики. Плата за пользование недрами как категория налога на производство не является фискальным инструментом извлечения сверхприбыли в недропользовании. Ее изъятие предлагается на основе прогрессивного налогообложения прибыли выше определенного уровня рентабельности (нормальной прибыли). Рентную плату за пользование недрами можно считать наиболее важным и значимым природно-ресурсным платежом, его удельный вес в структуре поступлений сборов за специальное использование природных ресурсов является самой высокой.

Постановка проблеми. Наявність мінерально-сировинної бази в країні, забезпеченість її паливно-енергетичними ресурсами, виступає необхідною передумовою ефективного соціально-економічного розвитку та політичної незалежності. Незважаючи на те, що Україна не є серед світових лідерів по видобутку корисних копалин, країна має чималий природно-ресурсний потенціал, в тому числі нафти і газу. Олігархічний бізнес країни отримує надприбутки шляхом експлуатації саме природних ресурсів, які є власністю українського народу. Починаючи з 2000-их років спонтанне формування системи рентних платежів, відсутність, а потім недостатність їх економічного обґрунтування, вплив певних політичних та бізнесових груп, привели до неефективного, несправедливого розподілу і перерозподілу рентних доходів. Тому актуальним представляється питання оподаткування видобування корисних копалин, що спроможне вирішити проблему адекватного, справедливого розподілу природної ренти в вигляді плати за користування надрами та вилучення надприбутків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням європейського досвіду та українській практиці оподаткування, проблематиці платності природокористування, загальній характеристиці рентної плати за природні ресурси, платежів за користування надрами, удосконаленню рентного регулювання у надрокористуванні за допомогою рентних платежів присвячено чимало наукових праць. Аналізом цих питань займалися такі вчені, як: Б. Данилишин, В. Міщенко, І. Андрієвський, Н. Данилюк, О. Сухіна, В. Матюха, А. Бодюк та інші. Проте дослідженню впровадження рентної методології в оподаткуванні надрокористування в сучасній науковій літературі приділено недостатньо уваги.

Мета статті – аналіз визначення базового рівня плати за користування надрами і диференціації рентних платежів; дослідження вилучення надприбутків; розгляд рентної плати як фіскального інструменту.

Результати дослідження. Рента як дохід, який отримує держава від суб'єктів господарювання (надрокористувачів) за передані їм у користування (фактично в оренду) природні ресурси, набуває абсолютної форми і виступає як правова категорія. В такому разі розмір плати не повинен залежати від результатів господарської діяльності надрокористувачів, а рента розглядається як форма економічного відшкодування витрат природного національного багатства (капіталу). В західних країнах до такої форми сплати переважно відноситься роялті. В той же час рента є доходом, створеним більш сприятливими факторами економічного та природного характеру, набуваючи диференціальну форму і виконуючи роль економічної категорії. В цьому відношенні рента покликана перерозподіляти надприбутки з метою збереження балансу інтересів держави та надрокористувача, причому диференціальна рента I та диференціальна рента II виступають різними інструментами рентного розподілу.

Платежі за користування надрами для видобування корисних копалин в Україні було введено як форму реалізації економіко-правових відносин між власником ресурсів надр в особі держави та суб'єктами підприємницької діяльності, які займаються видобуванням корисних копалин [1, с. 40-41]. Цей показник за міжнародними нормами розглядається як економічна рента чи орендна плата за користування родовищами корисних копалин, що справляється на користь власника надр – як правило, держави. Тобто плата за надра виступає єдиним податком з

різноманітними формами встановлення й методами справляння, по-різному співвідноситься з іншими категоріями податкових стягнень та розподіляється. Такому розумінню плати за користування надрами відповідає рентна методологія, яка на основі диференціації плати має вилучати надприбутки надкористувачів. Основні моменти, потребуючі теоретичного і практичного вирішення, це – визначення базового рівня плати за користування надрами і диференціація цієї плати.

Базовий рівень плати за користування надрами має складатися з оцінки рейтингу певного виду корисних копалин, кон'юнктури ринку, ліквідності відповідної продукції, ступеня її дефіцитності, стану запасів тощо [2, с. 90]. Базовим рівнем плати можна вважати ставку LIBOR (2,5%–4% в західних країнах) або ставку рефінансування НБУ. Надання підтримки з боку держави тим чи іншим видобувним підприємствам або галузям здійснюється шляхом встановлення ставок на нижній межі. Збалансування рівнів платежів має здійснюватися з урахуванням багатьох факторів з метою виконання рентними доходами їх основних функцій. Проте на практиці проявляються їх абсолютні та функціональні обмеження, що обумовлено належністю плати за користування надрами до категорії податків на виробництво. Ця особливість природно-ресурсних платежів (типу роялті) обмежує їх використання на користь податків на прибуток, про що свідчить досвід розвинених країн світу.

Щодо диференціації плати за користування надрами, то це питання піднімається майже щорічно починаючи з 1997 року, але спроби позитивного вирішення цієї важливої проблеми протягом двадцяти років не дають бажаного результату. Рентна плата повинна стимулювати надкористувачів в розробці родовищ, як з кращими так і з гіршими гірничо-геологічними умовами, і видобутку корисних копалин різної якості. Величина рентної плати для всіх родовищ не може бути однаковою за умови однакової ціни на видобуті корисні копалини та єдиній системі оподаткування, адже економічні показники надровидобувних підприємств об'єктивно залежать від специфічних гірничо-геологічних умов родовищ. Так, наприклад, за дослідженнями В. Логацького понад 85% українського газовидобутку та 99% обсягу виробництва ПАТ «Укргазвидобування» за 2013 рік припав на 133 родовища України [3, с. 60-63]. При більш-менш рівномірному розподілі балансових запасів та обсягів поточного видобутку газу за категоріями величини родовищ, українська ресурсна база має всього 16 родовищ, які відносяться до категорії крупних, великих та середніх, які охоплюють 67,3% обсягу поточного газовидобутку. Решта газу видобувається на 117 невеликих, дрібних і дуже дрібних родовищах. За глибиною залягання покладів поточного газовидобутку спостерігається невелика перевага на користь більшої глибини їх залягання: від 3001 до 4000 м – 41,1%; від 4001 до 5000 м – 17,4%; понад 5000 м – 13,0%. Але здійснюється видобуток газу і до 1000 м, який складає всього лише 1,5%, від 1001 до 2000 м – 4,8%. За віковими групами розробки родовищ розподіл поточного газовидобутку також характеризується рівномірністю, проте існують феноменальні родовища – три, що експлуатуються вже понад 65 років, і одне (Дашавське) – вже 90 років. Вчений вважає, що гірничо-геологічні й експлуатаційні фактори: величина родовища, глибина залягання видобувних покладів, середньорічний дебіт свердловин, конденсатний фактор та тривалість (вік) розробки родовища, повинні стати основою диференціації рентної плати з газовидобутку.

Необхідно відзначити, що система платежів за користування надрами для видобування корисних копалин в Україні зазнала певних позитивних змін. З 1 липня 2012 року (Законом України від 24.05.2012 № 4834) базові нормативні платежі (фіксовані вартісні показники одиниці об'єкта оподаткування, що встановлювались за одиницю видобутих або погашених запасів корисних копалин) були замінені на адвалорні ставки (відсоткова ставка плати від вартості видобутих корисних копалин) для кожного виду корисних копалин. Відповідно до чинного законодавства (ПК – Р. IX, ст. 252, п. 6) рентна плата обчислюється для кожного виду мінеральної сировини для кожної ділянки надр.

Проте нововведення не забезпечили диференціацію цих платежів залежно від гірничо-геологічних умов видобування і зміцнили їх фіскальний характер. Розвинені країни все ж більше орієнтуються не на гірничо-геологічні та якісні характеристики, а на фінансово-економічні фактори диференціації платежів.

У деяких вчених-економістів і надкористувачів, склалося розуміння диференціації як вирівнювання умов господарювання на родовищах, що відрізняються природними (гірничо-геологічними) умовами та якістю сировинних ресурсів. Звернемо увагу, що законодавством ставка плати за користування надрами розглядається як мінімальна плата, що стягується з надкористувачів незалежно від геологічних особливостей родовищ і умов їх експлуатації. Незалежність від конкретних умов видобутку корисних копалин підкреслює належність платежів до базових, які не призначені усувати конкурентні переваги при розробці різноякісних родовищ. Потребу в такій функції платежів за ринкових умов В. Міщенко вважає сумнівною, так як базові ставки плати за користування надрами в методологічному плані ототожнюються з абсолютною рентою. Диференціація платежів повинна виступати окремим інструментом механізму розподілу і перерозподілу природної ренти і її слід розуміти наступним етапом (після встановлення базового, науково обґрунтованого рівня) регулювання певної державної політики [2, с. 93]. Базова ставка плати за користування надрами заснована на рівні, що перевищує ставку рефінансування НБУ, тобто є гарантією рентабельності освоєння корисних копалин. Потенційним надкористувачам заздалегідь відомі різні гірничо-геологічні та інші умови, які обумовлюють неоднакову дохідність господарської діяльності. Надання державних преференцій за відсутності обґрунтованих соціально-економічних передумов можна розглядати як втручання у конкуренцію, що в кінцевому підсумку призведе до гальмування розробки найкращих родовищ. Проте, з метою виконання рентою розподільчої, регулюючої, стимулюючої та інших функцій, держава повинна розробляти і застосовувати пільговий режим для надкористувачів, наприклад, мотивувати видобування високоякісної або низькосортної нафти змінюючи величину ставки платежів. В. Логацький визначення податкових ставок платежів з газовидобутку пропонує на базі диференційованих питомих операційних затрат залежно від умов (факторів) газовидобутку для кожного родовища окремо, посиляючись на досвід США та Канади у визначенні ставок з урахуванням затрат і доходів по кожній свердловині [3, с. 67]. В. Матюха, І. Андрієвський вирішення проблеми диференціації вбачають в встановленні єдиних диференційованих нормативів плати за користування надрами, які повинні складатися з чотирьох рівнів диференціації залежно від складності геологічної будови родовищ корисних копалин, їх потужності за початковими затвердженими запасами, за індивідуальними параметрами, характерними для конкретних видів корисних копалин, ліквідності останніх і рівня зростання рентабельності [4, с. 61-62]. На нашу думку запропонований єдиний норматив досить широко враховує гірничо-геологічні і економічні фактори диференціації нормативів. Проте доцільніше розрахування поправочного коефіцієнта здійснювати на основі приросту ціни, що дозволить оперативно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури. Замість спеціального прогресивного платежу до бюджету за надмірне зростання рентабельності (поправочного коефіцієнта за приріст рентабельності понад ставки рефінансування НБУ) можна впровадити прогресивне оподаткування саме прибутку понад певний рівень рентабельності (нормальний прибуток), що апробовано в країнах світу. Механізм рентного оподаткування має передбачати зміну ставки плати залежно від стадії розробки родовищ, обсягів видобутку, рентабельності, кон'юнктури тощо і мобілізувати рентні надприбутки на користь державі. Перехід на більш диференційовані ставки відповідатиме дотриманню стандартів ЄПІ (Ініціативи прозорості видобувних галузей).

Рентні платежі в Україні в силу їх недостатньої диференційованості, обґрунтованості, певної непередбачуваності, по-перше, не в змозі вилучати рентні надприбутки; по-друге, все більше стали виконувати фіскальну функцію і виступати суто фіскальним інструментом. А отже і природну ренту стали розглядати передусім з фіскальної точки зору. За даними експертів, у 2010 році загальна вартість видобутих в Україні корисних копалин становила близько 120 млрд. грн. До зведеного бюджету надійшло 2,98 млрд. грн., що склало лише 2,5% від загального доходу від реалізації корисних копалин. Гірнична рента осідає у надрокористувачів, а це, як правило, приватні підприємства (наприклад, близько 97% становить число гірничодобувних підприємств з недержавною формою власності, що добувають металічні та неметалічні корисні копалини; 75% – що видобувають горючі корисні копалини) [4, с. 58-59]. При цьому статистичні дані свідчать про зростання надходжень рентної плати до бюджету України. Так, у 2014 році плата за користування надрами в Зведеному бюджеті порівняно з 1999 роком в розрахунках її номінальної величини зростає в 456 разів, а у порівнянних цінах збільшилися у 65 разів (враховуючи фактор інфляції та розширення бази оподаткування користування надрами для видобутку корисних копалин) [5, с. 11-12].

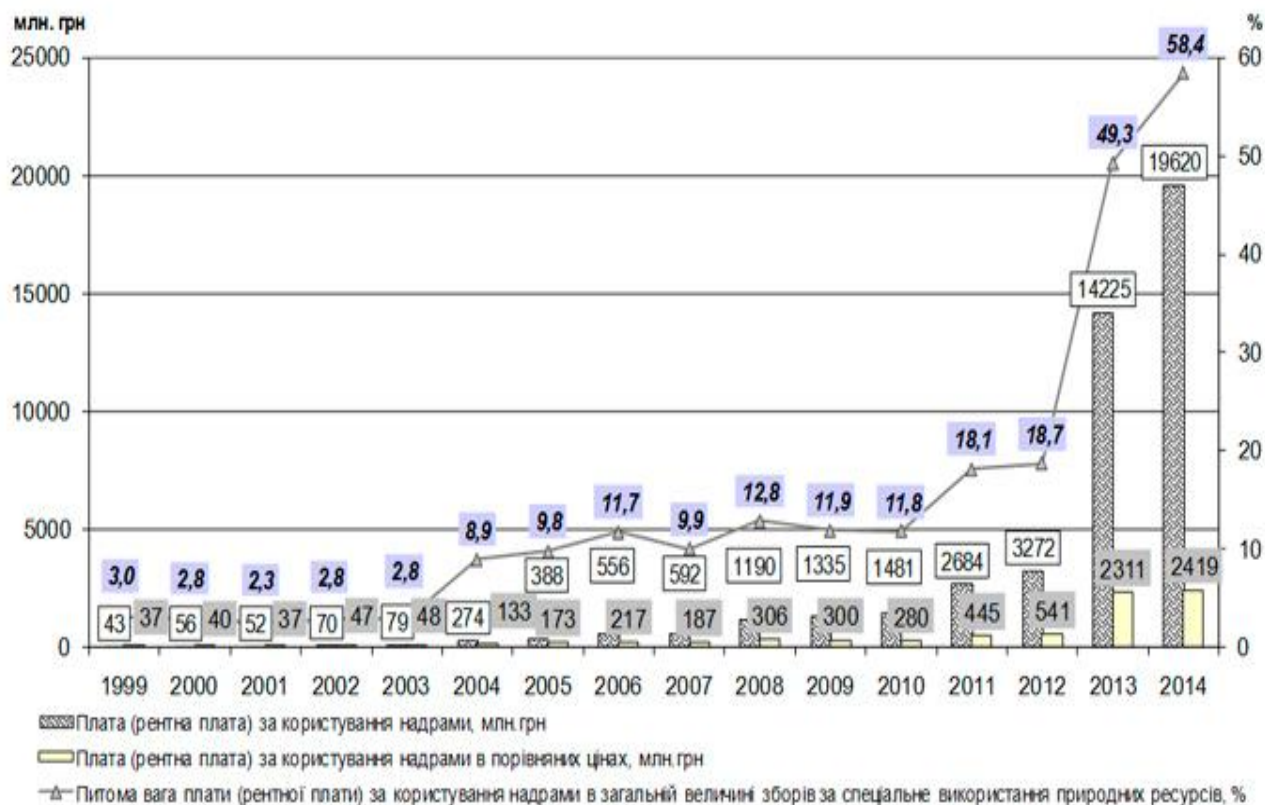

Рис. 1. Динаміка плати (рентної плати) за користування надрами у фактичних та порівнянних цінах та її питома вага в загальній величині зборів за спеціальне використання природних ресурсів [5, с. 12]

Рентну плату за користування надрами можна вважати найбільш важливим і значимим природно-ресурсним платежем, тому що його питома вага в структурі надходжень зборів за спеціальне використання природних ресурсів є найвищою (рис. 1).

У висхідній динаміці плати (рентної плати) за користування надрами виділяють три основні фази: перша – 1999-2003 рр., друга – 2004-2010 рр., третя – 2011-2014 рр. Саме третя фаза характеризується суттєвим зростанням рентної плати, що пояснюється об'єднанням плати за користування надрами, по-перше, зі збором за геологорозвідувальні

роботи, виконані за рахунок Державного бюджету України; по-друге, з рентною платою за видобуток вуглеводневої сировини.

Платіж, отриманий шляхом такої акумуляції В. Голян назвав синтетичним платежем. Розподіл і перерозподіл рентних доходів від нафти, конденсату та природного газу завжди відрізнявся винятковими особливостями. Б. Данилишин ще в 2007 році відзначав, що рентні платежі і плата за користування надрами для видобутку корисних копалин можуть бути об'єднані в єдиний платіж, диференційований залежно від умов розробки родовищ. Але відношення до цього питання неоднозначне. Рентна плата за нафту, газ і газовий конденсат завжди розглядали як вагому складову доходів бюджету [6, с. 222]. В. Матюха, І. Андрієвський таке нововведення системи платежів відносять до переваг пояснюючи їх можливістю уникнути подвійного оподаткування [4, с. 59]. На думку В. Міщенка «у результаті ця плата виглядає чужорідним елементом серед інших видів нормативів плати. З методологічної точки зору, таке об'єднання платежів є суперечливим. Отриманий вид податку є штучним утворенням і, не будучи прив'язаним до прибутку, не може претендувати на довговічність» [2, с. 93]. Частинами економічної природно-ресурсної ренти, яка вилучається за користування надрами для видобутку нафти, конденсату та природного газу та розподіляється власнику надр до державного бюджету, виступають рентна плата та роялті. Об'єднання плати за користування надрами з рентною платою цих природних ресурсів остаточно ліквідувало статус платежів типу роялті. В такому разі необхідно звернути особливу увагу на диференціацію платежів, на визначення їх базового рівня та вилучення рентних надприбутків.

В результаті значного збільшення величини рентної плати (з 3271,6 млн. грн. в 2012 році до 14 225,3 млн. грн. в 2013 та до 19620,4 млн. грн. в 2014 році) та зборів за спеціальне використання природних ресурсів (з 17537,4 млн. грн. до 28862,9 млн. грн. та 33596,7 млн. грн. відповідно рокам) питома вага плати (рентної плати) за користування надрами в загальній величині зборів за спеціальне використання природних ресурсів зростає з 18,7% до 49,3% та 58,4% [5, с. 12]. В 2015 році в порівнянні з попередніми роками практично в 2 рази (1,9) збільшилася рентна плата за користування надрами (з 19620,4 млн. грн. до 38008,3 млн. грн.), основну частку якої склала плата за користування надрами для видобування природного газу (8655,8 млн. грн. в 2014 році, 29262,2 млн. грн. в 2015 році). Збір за спеціальне використання природних ресурсів в 2015 році підвищився всього лише до 41958,2 млн. грн., що пояснюється перенесенням плати за землю в податок на майно. Тому питома вага плати (рентної плати) за користування надрами в загальній величині зборів за спеціальне використання природних ресурсів в 2015 році в розмірі 90,6% є необ'єктивною. З урахуванням плати за землю вона складе 66,9%, що більше попереднього року. У першому півріччі 2016 року ця тенденція зберіглася. З початку року платежі за користування надрами доповнилися рентною платою за видобування бурштину (0,52 млн. грн.) [7].

Збільшення ставок рентної плати за користування надрами сприятиме пошуку резервів зниження собівартості і підвищення конкурентоспроможності продукції не в заниженій величині ренти, а в максимальній економії корисних копалин. Проте зростання ставок повинно здійснюватися не заради наповнення державного бюджету, де природна рента розчиняється серед інших надходжень, а вона має перерозподілитися її власнику – українському народу. За експертними оцінками надходження природно-ресурсної ренти до Зведеного бюджету України можуть збільшитися в 12-13 разів, що істотно вплине на збільшення можливостей фінансування проектів соціально-економічного розвитку і формування фондів відтворення природно-ресурсного потенціалу та охорони навколишнього середовища [8].

Висновки: В даний час розподіл природної ренти на основі системи оподаткування надрокористування України не можна назвати ефективною. Рентна плата за користування надрами не спрямована на справедливе стягнення податків. Рентні платежі і відповідно

вилучені рентні доходи виконують передусім фіскальну, а не соціальну функцію. Тобто рента плата за користування надрами носить все більше фіскальний характер, але інструментом вилучення надприбутків вона не являється. Використання рентної методології сприятиме диференціації платежів і мобілізації рентних надприбутків. Плата за користування надрами в Україні вже носить диференційований характер, але лише за видами корисних копалин, що відповідає передусім абсолютній, а не диференціальній ренті. Україна повинна побудувати систему індивідуальної, пооб'єктної диференціації платежів, проте при визначенні базової мінімальної ставки плати за користування надрами, яка повинна постійно вдосконалюватися відповідно до ринкових умов. Завдання диференціації рентної плати остаточно не виконується в силу невирішеності проблеми держави як власника ресурсів щодо поточного наповнення державного бюджету та водночас проблеми надрокористувача щодо забезпечення збільшення видобутку і отримання прибутку.

Список використаних джерел:

1. Міщенко В.С. Реформування платежів за користування надрами: методологія і практика / В.С. Міщенко // *Фінанси України*. – 2010. – № 3. – с. 38-49.
2. Міщенко В.С. Удосконалення рентного регулювання у надрокористуванні / В.С. Міщенко // *Економіка України*. – 2013. – № 8 (621). – с. 84-96.
3. Логацький В.М. Удосконалення методів визначення ставок оподаткування за користування надрами для видобутку природного газу / В.М. Логацький // *Економіка і прогнозування*. – 2015. – № 3. – с. 58-70.
4. Матюха В.В., Андрієвський І.Д. Платежі за видобування корисних копалин в Україні: історичний і методологічний аспекти питання // *II Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання моніторингу і наукового супроводження надрокористування та геологічної експертизи «Геомоніторинг-2014», 7 – 13 вересня 2014 р.* – С. 55 – 62.
5. Голян В.А. Плата за природні ресурси в умовах децентралізації: інвестиційний аспект / В.А. Голян // *Інвестиції: практика та досвід*. – 2016. – № 7. – С. 7-16.
6. Рентні відносини в системі модернізації національного господарства / За редакцією д.е.н., проф., чл.-кор. НАН України Б.М. Данилишина. – К.: РВПС України НАН України, 2007. - 518 с.
7. Звіти про виконання Державного бюджету України за 2014, 2015, січень-червень 2016 року. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>.
8. Василь Голан: експлуатація олигархами природних ресурсів усугубляє економічний кризис в Україні // *Електронний журнал «Економіст»*. – 6-04-2016. – Режим доступу: <http://ua-ekonomist.com/12352-vasily-golyan-ekspluatatsiya-oligarhami-prirodnyh-resursov-usugublyayet-ekonomicheskij-krizis-v-ukraine.html>

References (BSI)

1. Mishchenko V. (2010), "Reforming of the payments for subsoil use: methodology and practice", [*"Reformuvannia platezhiv za korystuvannia nadramy: metodologiya i praktyka"*], *Finansy Ukrainy*, No 3, pp. 38-49.
2. Mishchenko V. (2013), "Improving of regulation in the subsoil use", [*"Udoskoskonalennia rentnogo reguliuvannia u nadrakorystuvanni"*], *Ekonomika Ukrainy*, No 8 (621), pp. 84-96.
3. Lohatskyi V. (2015), "Improving methods for determining tax rates for subsoil use of natural gas", [*"Udoskoskonalennia metodiv vyznachennia stavok opodatkuвання za korystuvannia nadramy dlia vydobutku pryrodnoho gazu"*], *Ekonomika i prognosuvannia*, No 3, pp. 58-70.
4. Matiukha V.V., Andrievskiy I.D. Payments for mining in Ukraine: historical and methodological aspects of the question. *Trudy II Mizhnarodnoji naukovo-praktychnoji konferentsiji "Platezhi za vydobuvannia korysnykh kopalyn v Ukraini: istorychni i metodologichni aspekty pytannia"* [Proc. Its Int. Conf. "Aktualni pytannia monitoringu i naukovoogo suprovodzhennia nadrokorystuvannia ta geologichnoi ekspertyzy "Geomonitoryng 2014""]. 7 – 13 September, 2014, pp. 55 – 62. (in Ukraine).
5. Golian V. (2016), "Fee for natural resources in decentralized conditions: investment aspect", [*"Plata za pryrodni resursy v umovakh detsentralizatsiji: investyziynij aspekt"*], *Investytsiji: praktyka ta dosvid*, No 7, pp. 7-16.
6. Danilishin V.M. (2007), *Rentni vidnosyny v systemi modernizatsii natsionalnogo gospodarstva* [The rent relations in the system of modernization of national economy]. K.: RVPS Ukraine National Academy of Sciences of Ukraine (in Ukraine)/
7. "Reports on the State Budget Implementation of Ukraine" (2014, 2015, January-June 2016) [*"Zvity pro vykonannia Derzhavnogo Biudzhetu Ukrainy"*], available at: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>.
8. Golyan, V. (2016), "Maintenance of natural resources by olyharhs makes worse the economic crisis in Ukraine", [*"Ekspluatatsiya oligarkhami prirodnykh resursov usugublyayet ekonomicheskij krizis v Ukraine"*], available at: <http://ua-ekonomist.com/12352-vasily-golyan-ekspluatatsiya-oligarhami-prirodnyh-resursov-usugublyayet-ekonomicheskij-krizis-v-ukraine.html>

Ключові слова: *рентна плата за користування надрами, збір за спеціальне використання природних ресурсів, диференціація платежів, рентна методологія, базовий рівень плати*

Ключевые слова: *рентная плата за пользование недрами, сбор за специальное использование природных ресурсов, дифференциация платежей, рентная методология, базовый уровень платы*

Keywords: *rental fee for subsoil use, the fee for special use of natural resources, differentiation of payments, rental methodology, basic level of payment*

Рецензент: Л.В. Проданова, д.е.н., доцент, Черкаський державний технологічний університет